

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 315/2020-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. novembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Petrom Nízkym, Námestie slobody 2, Humenné, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 322/2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] a [REDACTED] na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 322/2014 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 322/2014 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadost'učinenie každému v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré im je Okresný súd Bratislava V p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava V j e p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 365,88 € (slovom tristošesťdesiatpäť eur a osemdesiatosem centov) na účet ich právneho zástupcu JUDr. Petra Nízkeho, Námestie slobody 2, Humenné, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

S'ťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 315/2020-15 z 1. júla 2020 prijal na ďalšie konanie ústavnú s'ťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „s'ťažovateľka“, spolu ďalej aj „s'ťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. Petrom Nízky, Námestie slobody 2, Humenné, ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 322/2014 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia vystupujú v procesnom postavení žalovaných v napadnutom konaní o zaplatenie sumy 1 789,04 € s príslušenstvom. Konanie bolo okresným súdom pôvodne vedené pod sp. zn. 27 Ro 488/2014 a začalo na základe návrhu [REDAKOVANÉ], Bratislava (ďalej len „žalobca“), z 25. marca 2014. Po doručení platobného rozkazu sp. zn. 27 Ro 488/2014 zo 4. júna 2014 podali sťažovatelia proti nemu 27. júna 2014 odpor. V roku 2015 prebiehala prostredníctvom okresného súdu medzi účastníkmi konania korešpondencia (doručenie stanovísk a vyjadrení k nim). Termín pojednávania určený v roku 2015 sa neuskutočnil z dôvodu práceneschopnosti právneho zástupcu žalobcu a pojednávanie bolo odročené na 26. apríl 2016. Následne požiadala z dôvodu práceneschopnosti (preukázanej lekárskeym potvrdením) o odročenie pojednávania sťažovateľka, okresný súd však na predmetnú žiadosť nijako nereagoval až do 23. mája 2018. Medzitým sťažovatelia adresovali predsedovi okresného súdu list, v ktorom žiadali zdôvodniť nečinnosť okresného súdu. Listom z 23. mája 2018 okresný súd sťažovateľom oznámil, že v ich právnej veci došlo k zmene osoby zákonného sudcu, a súčasne im oznámil, že nový termín pojednávania je nariadený na 6. september 2018. Na tomto pojednávaní, ktorého sa zúčastnili obe strany sporu, vzal žalobca svoj návrh v časti istiny späť, a preto bolo pojednávanie odročené na 13. december 2018, ktoré bolo z dôvodu neprítomnosti zákonného sudcu odročené na 9. máj 2019. Ani tento termín pojednávania sa však neuskutočnil zo zdravotných dôvodov na strane zákonného sudcu a pojednávanie bolo odročené na 10. október 2019. Právna vec sťažovateľov tak ku dňu podania ústavnej sťažnosti nie je pred okresným súdom meritórne rozhodnutá.

3. Zo skutkového stavu uvedeného sťažovateľmi podľa ich názoru vyplýva, že v napadnutom konaní dochádza k zbytočným priet'ahom. Sťažovatelia poukazujú na obdobia nečinnosti, v rámci ktorých okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka. Ide o obdobie od začiatku roka 2016 až do 6. septembra 2018, keď okresný súd vykonal vo veci pojednávanie, a tiež obdobie od 6. septembra 2018 až do podania ústavnej sťažnosti, keď zostal okresný súd úplne pasívny.

4. Sťažovatelia sa domnievajú, že ich právna vec nevykazuje osobitnú skutkovú a ani právnu zložitost', pretože konanie o zaplatenie peňažnej pohľadávky z titulu správy bytového domu patrí k štandardnej rozhodovacej agende všeobecných súdov, ku ktorej existuje v zásade ustálená judikatúra. Podľa názoru sťažovateľov sa ich právna vec rovnako nevyznačuje ani takou skutkovou zložitost'ou, ktorá by mohla ospravedlniť doterajšiu neakceptovateľnú dĺžku namietaného konania (viac ako 5 rokov). Sťažovatelia zastávajú názor, že svojim správaním plynulosť priebehu napadnutého konania nijako zásadnejšie negatívne neovplyvnili, a teda priet'ahy v konaní nezapríčinili. Doterajšia neprimeraná dĺžka napadnutého konania je pričítateľná na vrub okresnému súdu. Celkový postup okresného súdu je podľa mienky sťažovateľov poznačený pasivitou, keď okresný súd v označených obdobiach nekonal bez existencie zákonnej prekážky.

5. Sťažovatelia v petite podanej ústavnej sťažnosti preto navrhli, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom rozhodol, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu konať vo veci sťažovateľov bez zbytočných priet'ahov, priznal každému zo sťažovateľov primerané finančné zadosťučinenie vo výške 3 500 € a trovy konania.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

6. Ústavný súd 16. júla 2020 vyzval predsedníčku okresného súdu na vyjadrenie k podanej ústavnej sťažnosti. V podaní sp. zn. Spr 3386/2020 zo 6. októbra 2020 predsedníčka okresného súdu k veci uviedla: *„K vecnej stránke sťažnosti - vychádzajúc z obsahu spisu vzhľadom na časový odstup medzi jednotlivými úkonmi od podania návrhu do 28.02.2017, sťažovatelia priet'ahy v konaní sp. zn. 12C 322/2014 namietajú oprávnené. Vo vzťahu k obdobiu od 01.03.2017 doposiaľ uvádzam, že od uvedeného dátumu bola vec v dôsledku dlhodobej PN predchádzajúcej zákonnej sudkyne JUDr. Viery Sandtnerovej pridelená JUDr. Zite Leimbergerovej, ktorá prevzala po návrate z materskej dovolenky celé*

oddelenie v rozsahu 393 C, 120 Csp a 9 Pc vecí, ktoré po čase nevyhnutne potrebnom na oboznámenie sa so stavom oddelenia začala vybavovať priebežne; v predmetnej veci od 26.04.2018 takto vykonávala potrebné procesné úkony smerujúce k meritórnemu rozhodnutiu, pričom na pojednávaní, ktoré sa vo veci uskutočnilo dnešného dňa, t.j. 06.10.2020 bol vyhlásený rozsudok.

Z pohľadu výšky sťažovateľom požadovaného finančného zadostučinenia v sume 3.500,- eur každému z účastníkov konania, túto považujem za neprimeranú a neopodstatnenú, pričom poukazujem na nález ÚS SR sp. zn. III. ÚS 69/2011 zo dňa 03.05.2011, kde v prípade neprimeranej dĺžky konania (v rozsahu 9,5 roka) bolo ako primerané finančné zadostučinenie ÚS SR priznané plnenie vo výške 1.500,- eur.“

Predsedníčka okresného súdu uviedla, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

7. Súčasťou stanoviska okresného súdu bolo vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá uviedla:

«Konanie vedené na tunajšom súde pod sp. zn. 12C/322/2014 bolo začaté podaním žaloby dňa 25.3.2014, ktorým sa žalobca ako správca bytového domu na [REDAKOVANÉ] domáha proti žalovaným (sťažovateľom) ako vlastníkom bytu v tomto bytovom dome zaplatenia nedoplatku za služby spojené s užívaním bytu. Až do 1.3.2017, kedy som nastúpila po materskej dovolenke, bola zákonnou sudkyňou JUDr. Viera Sandtnerová. Zmenou Rozvrhu práce č. 6 na rok 2017 boli spisy v oddelení 12C pridelené na rozhodovanie mne. K uvedenému dátumu som spolu s touto vecou prevzala spolu 522 spisov (393 v reg. C, 120 v reg. Csp a 9 v reg. Pc), ktoré som v čo najkratšej možnej dobe našťudovala.

V predmetnej veci boli vykonané nasledovné úkony: Platobný rozkaz č. k. 27Ro/488/2014-84 bol vydaný dňa 4.6.2014, proti ktorému podaním zo dňa 27.6.2014 podali žalovaní odpor. Uznesením č. k. 12C/322/2014-122 zo dňa 4.8.2014 súd vyzval žalovaných na úhradu súdneho poplatku vo výške 107,- eur za podanie odporu, na základe ktorého žalovaní podaním zo dňa 13.8.2014 požiadali o oslobodenie od súdnych poplatkov. Uznesením č. k. 12C/322/2014-167 (a 168) zo dňa 29.6.2015 súd žalovaným priznal oslobodenie od súdnych poplatkov. Prvé pojednávanie vo veci bolo nariadené

predchádzajúcou zákonnou sudkyňou dňa 16.3.2016 na deň 26.4.2016, ktoré pojednávanie bolo odročené zastupujúcou sudkyňou JUDr. M. Blahutiakovou na neurčito z dôvodu ospravedlnenej neúčasti žalovaných pre práceneschopnosť, ako aj z dôvodu neprítomnosti zákonnej sudkyne. Nasledujúce pojednávanie bolo nariadené mnou dňa 25.4.2018, a to na deň 6.9.2018. Spolu s predvolaním zároveň súd oznámil stranám sporu zmenu v osobe zákonného sudcu. Toto pojednávanie bolo odročené na deň 13.12.2018 s tým, že v nadväznosti na dispozičný úkon žalobcu vykonaný na tomto pojednávaní (späťvzatie v časti o zaplatenie istiny vo výške 1.331,09 eur) súd uložil žalobcovi povinnosť do 1.12.2018 doručiť súdu i protistrane písomnú špecifikáciu histórie platieb, nakoľko spornou zostala zvyšná časť uplatneného nároku o zaplatenie sumy 457,95 eur ako nárok na úhradu zmluvnej pokuty vyúčtovanej žalobcom titulom oneskorených platieb. Podaním zo dňa 20.9.2018 žalovaní navrhli vylúčiť zákonnú sudkyňu z pojednávania a rozhodovania vo veci, na ktoré podanie ako na námietku zaujatosti súd neprihliadol v zmysle ust. § 53 ods. 1 a 3 Civilného sporového poriadku z dôvodu oneskoreného podania námietky.

V podaní doručenom súdu dňa 11.12.2018 označenom ako „Stanovisko odporcov k obsahu Vyjadrenia [REDACTED] k pojednávaniu Okresného súdu Bratislava V vo veci - evidovaného spisu - zn.: 12C/322/2014.“ žiadali žalovaní zaviazať žalobcu „povinnosťou uhradenia žalovaným: neoprávnene zadržované preplatky vo výške 1.698,62 eur + zmluvnú pokutu vo výške 0,25 % z nevrátených preplatkov (z vyúčtovacích rokov: 2009 až 2016) vlastníkom bytu - žalovaným zo sumy jednotlivých preplatkov za každý aj začatý deň omeškania podľa ustanovenia v či. 111/10 Zmluvy č. 02/2007 o výkone správy vo výške spolu: 4.875,79 eur- príl. č. 20.“.

V podaní doručenom súdu dňa 20.9.2019 označenom ako „Stanovisko k vyjadreniam [REDACTED] a [REDACTED] k obsahu „Zápisnice z pojednávania na Okresnom súde Bratislava V dňa 6.9.2018“ vo veci 12C/322/2014.“ sa žalovaní domáhali rozhodnutia „o povinnosti Okresného súdu Bratislava V - uhradiť odporcom: z dôvodu súdom zavinených prieťahov v súdnom konaní; a tým aj zavinenú nemožnosť „vymáhania penále od žalobcu- správcu bytov“ za obdobie od: 1.5.2016 do 10.10.2019 - kedy správca - žalobca nezavinil prieťahy v súd. pojednávaní; - nevrátené spriemerované preplatky a penále z nich za obdobie od 1.5.2016 do ďalšieho termínu pojednávania -

stanoveného na deň 10.10.2019, - preplatky + penále (vypočítané zo sumy nevrátených preplatkov 970,76 eur + suma penále 1.363,63 eur - vypočítaných z priemeru (t. j. 0) 0,25 % penalizačných preplatkov - koeficientov: 0,60 x počet dní omeškania nevrátenej sumy preplatkov od 1.5.2016 do 10.10.2019 = 1.363,63 eur - uvedených v sumárnej výške 2.334,39 - príl. č. 20, a „finančné zadosťučinenie“ v navrhovanej výške 2.500 Eur odporcom za: trpenie takmer 6 rokov súdom zavinených a neodôvodnených prietáhov v súdnom konaní - spojených s psychickou záťažou, - vypracovaných všetkých (cca 6 rozsiahlych) obranných písomností + 20 príloh (ako listinných dôkazov) + náhrada za stratu času počas takmer 6 ročného šikanovania a prenasledovania odporcov navrhovateľom aj prostredníctvom súdu - v sumárnej výške 4.834,39 eur; - poškodzovanie dobrého mena odporcov - vlastníkov bytu na verejnosti, odkedy všetci vlastníci bytového domu () nás majú na „listine neplatičov“, lebo: - správca - žalobca nám dal neoprávnene 2 pokuty v sume 457,95 eur za tzv. omeškané uhrádzanie „MZP na rok 2012 a 2013“ - ale pod ťarchou dôkazov vlastníkov bytu žalobca - prostredníctvom 2-och PZN - vzal žalobu späť.“ Obe tieto podania žalovaných súd podľa ich obsahu posúdil ako vzájomnú žalobu žalovaných.

Pojednávanie konané dňa 13.12.2018, vedené zastupujúcou sudkyňou Mgr. E. Vallovou bolo odročené na 9.5.2019 z dôvodu náhlej neprítomnosti zákonnej sudkyne Mgr. Z. Leimbergerovej. Tento termín pojednávania bol zrušený dňa 9.4.2019 z dôvodu plánovaného operačného zákroku Mgr. Leimbergerovej a termín pojednávania bol preložený na deň 10.10.2019. Na tomto pojednávaní žalovaný v 1. rade opakovane namietal zaujatosť zákonnej sudkyne a pojednávanie súd odročil na deň 11.2.2020 s tým, že žalovaných vyzval na predloženie kvalifikovanej vzájomnej žaloby tak, aby súd v zmysle ust. § 167 CSP poskytol žalobcovi možnosť vyjadrenia sa k vzájomnej žalobe. Súd uznesením č. k. 12C/322/2014-388 zo dňa 14.10.2019 vzájomnú žalobu žalovaných vylúčil na samostatné konanie, ktoré je vedené pod sp. zn. 12C/63/2019. Z odôvodnenia tohto uznesenia vyplýva, že súd dospel k záveru, že v danom prípade sa síce obe veci týkajú tých istých strán sporu, avšak skutkovo spolu nesúvisia, nakoľko si žalovaní uplatňujú aj ďalšie nároky nielen voči žalobcovi (ktoré nemožno posúdiť ako prostriedok procesnej obrany), ale aj voči inému subjektu, preto súd v záujme hospodárnosti konania vylúčil vzájomnú žalobu žalovaných na samostatné konanie.

Ostatné pojednávanie vo veci vedenej pod sp. zn. 12C/322/2014 nariadené na deň 28.4.2020 súd zrušil z dôvodu zamedzenia šírenia nákazy COVID-19 s tým, že nový termín pojednávania oznámi sporovým stranám dodatočne. Nový termín pojednávania bol určený na dnešný deň, t. j. 6.10.2020, na ktorom bolo vyhlásený rozsudok.

K dôvodom uvádzaným sťažovateľmi v ich ústavnej sťažnosti („ide o obdobie od začiatku roka 2016 až do 6.9.2018, keď okresný súd vykonal vo veci pojednávanie. Ďalej tiež nasledujúce obdobie od 6.9.2018 až doposiaľ“, v ktorom zostal okresný súd úplne pasívny“) uvádzam, že v namietanom konaní od pridelenia veci, t. j. od 1.3.2017 konám nezávisle, nestranne, bez akýchkoľvek zbytočných prietáhov a v súlade s platnými právnymi predpismi. Ja ako zákonná sudkyňa, od prevzatia veci dňom 1.3.2017, som v konaní vytyčila 6 pojednávanií (celkovo bolo nariadených 7 pojednávanií), z ktorých dve boli z dôvodu prekážky na mojej strane odročené, resp. preložené, a to jednak z dôvodu mojej náhlej neprítomnosti (pre neočakávané ochorenie maloletej dcéry) a jednak z dôvodu plánovaného operačného zákroku, ktorého presný termín mi však nebol vopred známy. Následne som z dôvodu rekonvalescencie bola práceneschopná v trvaní cca 2-3 týždne. Všetky uvedené skutočnosti sú overiteľné v evidencii dochádzky zákonnej sudkyne.»

8. Ústavný súd zaslal právnomu zástupcovi sťažovateľov vyjadrenie okresného súdu na vedomie s možnosťou vyjadriť sa. Právny zástupca sťažovateľov v podaní doručenom ústavnému súdu 21. októbra 2020 uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

9. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože s ohľadom na predmet konania dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

11. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

13. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

14. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (v primeranej lehote) v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97,

I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02, I. ÚS 47/03, IV. ÚS 59/03, IV. ÚS 205/03). Samotným prerokovaním vecí na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov (v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa svojich práv (pozri napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, II. ÚS 22/96, II. ÚS 48/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 92/97 a I. ÚS 10/98). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

15. Ústavný súd akcentuje, že pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej konštantnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“ (III. ÚS 127/03). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

16. K základným povinnostiam súdu a sudcu patrí preto aj povinnosť zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník, resp. strana konania obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu do 30. júna 2016 vyplývala z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (najmä z § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1) a s účinnosťou od 1. júla 2016 vyplýva z ustanovení Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), najmä z jeho čl. 17 a § 157 ods. 1. Podľa čl. 17 CSP súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu

a iných osôb a podľa § 157 ods. 1 CSP súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

17. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04). Teda záver o tom, či dĺžka konania je ešte primeraná a či už nie je, možno formulovať vždy s ohľadom na faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené, pričom pri posudzovaní dôvodnosti tvrdenia o porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je nutné ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o prietahy neodôvodnené, t. j. či sú pričítateľné súdu. Toto právo totiž nie je dotknuté, ak sú prietahy spôsobené výlučne konaním účastníka, prípadne ak ide o vec, keď dĺžka konania zodpovedá jej zložitosti. V takých prípadoch trvanie konania istú dobu spravidla nie je nedôvodné a potreba zásahu ústavného súdu nie je daná.

IV.

Posúdenie veci ústavným súdom

18. Pred formulovaním záverov k jednotlivým hodnotiacim kritériám sa ústavný súd oboznámil s obsahom predloženého na vec sa vzťahujúceho spisu okresného súdu a preskúmal úkony vykonané okresným súdom v napadnutom konaní. Ústavný súd konštatuje, že obsah spisu korešponduje s chronológiou úkonov uvedených vo vyjadrení zákonnej sudkyne k ústavnej sťažnosti.

19. Pokiaľ ide o prvé kritérium, t. j. právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie okresného súdu o žalobe žalobcu (správcu bytového domu) o zaplatenie sumy 1 789,04 € s príslušenstvom z titulu

nedoplatkov za služby spojené s užívaním bytu, ktoré je možné považovať za štandardnú súčasť občianskoprávnej agendy všeobecných súdov. Napadnuté konanie preto nemožno podľa názoru ústavného súdu hodnotiť ako právne zložité. Rovnako v danom prípade nemožno dospieť ani k záveru o faktickej, resp. skutkovej zložitosti veci, keďže túto nič v napadnutom konaní nesignalizuje. Ústavný súd teda v tomto smere nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by mali vplyv na dĺžku napadnutého konania.

20. Ústavný súd ďalej posudzoval správanie sťažovateľov ako ďalšie kritérium podstatné pre posúdenie vzniku prípadných zbytočných prietahov v napadnutom konaní, pričom pri skúmaní obsahu spisu okresného súdu nezistil také správanie sťažovateľov ako strany sporu, ktoré by zásadným spôsobom prispelo k celkovej dĺžke napadnutého konania. Sťažovatelia počas celého konania požiadali o odročenie pojednávania len jedenkrát (26. apríla 2016). Na ťarchu sťažovateľov nemožno pričítať ani skutočnosť, že vzniesli proti konajúcej sudkyňi námietku zaujatosti, pretože táto nebola predložená odvolaciemu súdu z dôvodu oneskoreného podania a týkala sa len procesného postupu sudkyne, teda nijako neovplyvnila dĺžku napadnutého konania. Určitým spôsobom sťažovatelia prispeli k spomaleniu napadnutého konania podávaním vzájomných návrhov (11. decembra 2018 a 20. septembra 2019), ktoré museli byť na základe výzvy okresného súdu opravené a doplnené a následne boli vylúčené na samostatné konanie uznesením zo 14. októbra 2019. Uplatnenie procesných práv sťažovateľov ako strany konania nevytvára pre okresný súd prekážku, ktorá by bránila v jeho plynulom postupe, aj keď tieto skutočnosti môžu mať v konečnom dôsledku vplyv na predĺženie konania (III. ÚS 367/2010).

21. Ústavný súd napokon posudzoval samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní ako tretie kritérium pre posúdenie, či došlo k porušeniu práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Po preskúmaní obsahu spisu okresného súdu ústavný súd konštatuje, že v jeho postupe sa vyskytlo niekoľko období nečinnosti, keď nebol vykonaný žiaden relevantný úkon na odstránenie právnej neistoty sťažovateľov. Išlo o obdobie od 13. augusta 2014, keď sťažovatelia podali návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov, do 29. júna 2015, keď bolo o tomto návrhu rozhodnuté. Ďalšia nečinnosť okresného súdu v trvaní 28 mesiacov sa vyskytla v období

od 26. apríla 2016, keď sa malo uskutočniť prvé pojednávanie vo veci (odročené z dôvodu na strane sťažovateľky), až do 6. septembra 2018, keď sa prvýkrát vo veci pojednávalo. Obdobie kratšej nečinnosti v postupe okresného súdu je možné konštatovať aj v období od 13. decembra 2018 (pojednávanie) do 10. októbra 2019, keď sa uskutočnilo ďalšie pojednávanie. V uvedenom období bolo pojednávanie nariadené na 9. máj 2019, avšak bolo zrušené z dôvodu na strane okresného súdu. Vo veci samej bolo rozhodnuté rozsudkom sp. zn. 12 C 322/2014 zo 6. októbra 2020, teda takmer po viac ako šiestich rokoch od podania žaloby.

22. K dôvodom vedúcim k vzniku zbytočných prietáhov, ktoré uviedla predsedníčka okresného súdu, ako aj zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení (k tomu pozri body 6 a 7 odôvodnenia rozhodnutia), patrila aj preťaženosť a personálne zmeny v osobe zákonného sudcu. Tieto ústavný súd nemôže akceptovať, aj keď citlivo vníma a reflektuje kapacitné (personálne a iné) problémy výkonu súdnictva, ktoré sú na niektorých súdoch výrazné a nimi nezavinené. V tejto súvislosti však ústavný súd musí poukázať na svoju judikatúru, podľa ktorej nie je možné prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavuje štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (IV. ÚS 97/04, IV. ÚS 136/03, IV. ÚS 35/06, II. ÚS 481/2017). Rovnako tak uviedol, že hoci nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania (pozri napr. I. ÚS 119/03, II. ÚS 179/2013, II. ÚS 264/2013, II. ÚS 481/2017), ktorí od súdu právom očakávajú ochranu svojich práv na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

23. Uvedené skutočnosti vyúsťujú do záveru, že základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v namietanom konaní porušené boli (bod 1 výroku).

24. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

25. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

26. Ústavný súd po vyslovení, že základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo postupom okresného súdu porušené (bod 1 výroku nálezu), zároveň prikázal, aby okresný súd vo veci konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu), hoci 6. októbra 2020 vo veci vyhlásil rozsudok. Okresný súd v rámci svojich dispozícií však bude musieť vykonať ďalšie procesné úkony a tiež ústavný súd pripomína, že k dosiahnutiu právnej istoty sťažovateľov dôjde až právoplatným rozhodnutím súdu (napr. IV. ÚS 221/04, II. ÚS 560/2016).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

27. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie (podobne § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

28. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu

porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012).

29. Sťažovatelia žiadali o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 3 500 € pre každého z nich, argumentujúc zbytočnými priesťahmi v namietanom konaní, pocitom právnej neistoty a sklamaní z celkovej dĺžky konania.

30. Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade priznanie primeraného finančného zadosťučinenia prichádza do úvahy. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu.

31. S prihliadnutím na charakter veci, obdobie nečinnosti okresného súdu, celkovú dĺžku napadnutého konania okresného súdu, skutočnosť, že vo veci bol vyhlásený rozsudok, a tiež s poukazom na judikatúru ústavného súdu (III. ÚS 85/2019, III. ÚS 119/2019, III. ÚS 36/2020) priznal ústavný súd každému zo sťažovateľov ako finančné zadosťučinenie sumu 1 000 € (výrok 3 tohto nálezu) a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľov nevyhoviel (výrok 5 nálezu).

Trovy konania

32. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

33. Ústavný súd priznal sťažovateľom trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2019 pozostávajúce z prevzatia a prípravy zastupovania a písomného podania ústavnej sťažnosti ústavnému súdu. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení

neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 2 v spojení s § 3 ods. 1 vyhlášky odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2019 je 1/6 výpočtového základu zo sumy 980 €, čo predstavuje sumu 163,33 € a režijný paušál je vo výške 9,80 €. Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom vo výške 9,80 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 91,47 € za jeden úkon uskutočnený v roku 2019, t. j. za dva úkony pri zastupovaní dvoch sťažovateľov sumu 365,88 €.

34. S poukazom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, sa pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumie jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu